

SHERRY B. ORTNER

(1941)

Sherry Ortner získala doktorát na University of Chicago. Vyučovala na Sarah Lawrence College a působila na prestižním Institute for Advanced Study v Princetonu, přednášela antropologii na University of California v Berkeley a na University of Michigan. V současné době přednáší antropologii na Columbia University.

Její původní badatelská práce zahrnuje mezi jinými výzkum nepálských Šerpů zpracovaný v knihách *Šerpové a jejich rituály* (Sherpas through Their Rituals; 1978) a *Vysoké náboženství: kulturní a politická historie šerpského buddhismu* (High Religion: A Cultural and Political History of Sherpa Buddhism; 1989) a v řadě statí. Mezi jinými se dále zabývá symbolickou antropologií, genderem, strukturalismem a poststrukturalismem. Spolu s Harriet Whitehead editovala sborník *Sexuální významy: kulturní konstrukce genderu a sexuality* (Sexual Meanings: The Cultural Construction of Gender and Sexuality; 1981) a vydala knihu *Konstrukce genderu: politika a erotika kultury* (Making Gender: The Politics and Erotics of Culture; 1996)

Stát „Má se žena k muži jako příroda ke kultuře?“ je průkopnickou prací feministické antropologie. Ortner v ní předkládá názor, že kulturně všeobecná druhořadost ženy vyplývá z jejího spojování s přírodou, která je vzhledem ke kultuře považována za podřadnou. Muž je naopak symbolem kultury a civilizace, která přírodu ovládá.

Značná část tvůrčích aktivit antropologie vyplývá z napětí mezi dvěma **Z**soubory požadavků: objasnit lidské univerzálie a objasnit kulturní specifika. Z tohoto hlediska představuje žena jeden z nejnáléhavějších problémů výzkumu. Druhořadé postavení ženy ve společnosti takovou univerzálii skutečně je; je to pankulturní fakt. V rámci tohoto univerzálního faktu jsou však specifická kulturní pojetí a symbolika ženy neobyčejně různorodé a dokonce si vzájemně odporují. Rovněž to, jak se s ženami skutečně zachází, i jejich relativní moc a přínos se od kultury ke kultuře a v různých historických údobích jednotlivých kulturních tradic nesmírně mění. Obě stránky – univerzální fakt a kulturní různorodost – nastolují otázky, které je třeba objasnit.

Můj zájem o tuto problematiku je více než akademický: chci se dočkat skutečné změny, příchodu sociálního a kulturního řádu, v němž bude ženám dostupná stejně velká část lidského potenciálu jako mužům. Univerzální ženské podřízenosti, která existuje v každém sociálně-ekonomickém systému a ve společnostech všech vývojových stupňů, je pro mne důkazem toho, že stojíme tváří v tvář něčemu nesmírně závažnému, úpornému, něčemu, čeho se nezabavíme pouhou reorganizací několika povinností a rolí v sociálním systému, dokonce ani reorganizací celé ekonomické struktury. V tomto příspěvku se pokouším odhalit logiku kulturně podmíněného myš-

První verze této statí byla použita v říjnu 1972 jako přednáška v kurzu „Ženy: Mýtus a realita“ na univerzitě Sarah Lawrence. Zde jsem získala cenné kritiky od studentů a svých kolegů – učitelů: Joan Kelly Gadol, Evy Kollisch a Gerdy Lerner. Zkrácenou verzi jsem přednesla na Setkání antropologické asociace v Torontu, v listopadu 1972. Mezitím jsem obdržela vynikající kritické komentáře od Karen Blu, Roberta Paula, Michelle Rosaldo, Davida Schneidera a Terence Turnera a nynější verzi textu, v níž jsem výboje polemiky významnou měrou pozměnila, jsem napsala jako odpověď na tyto komentáře. Je samozřejmé, že zodpovídám za její konečnou podobu. Stát věnuji Simone de Beauvoir, jejíž kniha *Druhé pohlaví* (*Le deuxième sexe*, 1953), poprvé publikovaná ve francouzštině v roce 1949, zůstává podle mého názoru nejlepším ojediněle uceleným pochopením „ženského problému“.